

OBSAH.

I. Mikrobiologie, její rozdělení a význam pro člověka.	
1. Mikrobiologie, mikroby neboli mikroorganismy	7
2. Rozdělení mikrobiologie	10
3. Přehled o začlenění mikrobiologie v soustavách organismů	13
II. Přehled dějin mikrobiologie.	
1. Úvod	17
2. První období, objevení bakterií (1692—1850)	18
3. Druhé období, mikrobiologie jako samostatná věda (Pasteur 1822 až 1895)	19
4. Třetí období, biochemické (od 1918 do dneška)	21
5. Mikrobiologie sovětská — proměnlivost mikrobů a otázka o podstatě života	23
6. Z dějin československé mikrobiologie	25
7. Přehled mikrobiologických objevů	28
III. Tvar mikroorganismů.	
1. Obecné zásady	31
2. Jakými prostředky zjišťujeme tvar mikrobů a) nativní preparáty, b) barvení mikrobů, c) elektronový drobnohled	32
3. Buňka bakteriální a) velikost, b) tvar, c) proměnlivost tvarů, d) bakteriální stěna a buněčná blanka, e) pouzdro, f) bičíky a pohyb bakterií, g) útvary uvnitř bakteriálního těla, h) spory bacilů, i) jádra bakterií, j) diagnostické barvicí metody: Gramovo barvení a barvení na acidoresistenci	36
4. Kvasinky a plísňe a) kvasinky, b) kvasinkovité organismy, c) plísňe	59
5. Prvoci	69
6. Hodnota drobnohledného vyšetření	77
IV. Výměna látková mikroorganismů a jejich pěstování.	
1. Úvod	83
2. Chemické složení mikrobního těla	83
3. Výměna látková a) asimilace zevního prostředí, b) exofermenty, hydrolázy, c) přijímání základních prvků, d) získávání energie, e) přehled oxido-redukčních enzymů, f) růstové látky, g) autotrofie a heterotrofie	87
4. Význam mikrobů v přírodě	106
5. Množení mikrobů a) základní podmínky, b) množení bakterií, c) růstové křivky za statických podmínek, d) růst v tekutých půdách, e) růst na tuhých půdách, f) disociace bakterií	107
6. Pěstování mikrobů v praxi a) základní půdy, b) půdy zvláštní, c) pěstování anaerobů, d) odběr materiálu, e) očkovací postup, f) odběr a zpracování některých druhů materiálu	118

V. Mikroby a člověk.

1. Mikrobní ekologie	131
2. Vznik choroboplodnosti	133
3. Mikroby ve zdravém člověku	136
4. Nástroje choroboplodnosti mikrobtů a) exotoxiny a endotoxiny, b) jiný činitel virulence	141
5. Vznik některých lidských chorob	146
6. Závěry o choroboplodnosti	150
7. Průkaz mikrobtů pokusem na zvířeti	154

VI. Obrana těla proti nákaze (Dr. Jiří Málek).

1. Základní zásady	157
2. Stručný historický přehled imunologie	158
3. Obsah a metoda imunologie	162
4. Formy imunity	164
5. Mechanismus imunitních reakcí a) nespecifické imunitní reakce, b) činnost retikulo-endotheliálního systému a fagocytosa, c) význam zánětu pro imunitu, d) specifické imunitní reakce	167
6. Učení o protilátkách a) vlastnosti protilátek, b) vznik protilátek, c) význam protilátek pro imunitu, d) mechanismus účinku protilátek v živém organismu, e) imunologická reaktivnost a zákonitost tvorby protilátek, f) vlastní dynamika tvorby protilátek	177
7. Reakce mezi antigenem a protilátkou (základy serologie) a) obecné zásady, b) aglutinace, c) precipitace a flokulace, d) cyto- lysa a hemolýsa, e) vazba komplementu, f) opsonisace, g) serolo- gické reakce, které se prokazují v pokusu na zvířeti	199
8. Stav změněné reaktivnosti (alergie) a) obecné pojmy, b) anafylaxe, c) atopie — idiosynkrasie, d) in- fekční alergie, e) fenomen Sanarelliho—Schwartzmanův, f) fenomen Behringův	213
9. Základy praktické imunologie a) aktivní a pasivní imunisace, b) podmínky účinnosti aktivní imu- nisace, c) stupeň a povaha získané imunity, d) komplikace po očko- vacích látkách, e) používání antivirů podle Besredky, g) praktické použití bakteriofagů, h) stručný přehled očkovacích látek a léčivých ser a jejich použití	223

VII. Umělý boj proti nákaze. Chemoterapie a léčba antibiotiky.

1. Léčiva proti prvokům	237
2. Sulfanilamidy a) objev sulfanilamidů, b) vysvětlení účinku sulfamidů, c) jedova- nost sulfonamidů, d) jak se sulfonamidy podávají, e) zásady při používání sulfanilamidů v praxi	238
3. Další chemická léčiva	249
4. Antibiotika a) objev antibiotik, b) výroba a vlastnosti penicilinu, účinnost peni- cilinu, d) jak se penicilinem léčí, e) postup léčby, f) léčba při jedot- livých onemocněních	251

5. Streptomycin	
a) účinnost streptomycinu, b) jak se streptomycinem léčí, c) streptomycin u tuberkulózy	266
6. Jiná antibiotika	
a) antibiotika vyráběná aktinomycetami, b) antibiotika ze sporulujících mikrobů, c) jiná antibiotika	270
7. Závěry o chemoterapii a antibiotikách	273

VIII. Boj s mikrobi: přímý boj proti původcům nákazy a jejich přenašečům.

1. Podstata boje	275
2. Základní pojmy	276
3. Základní zásady	277
4. Desinfekce a sterilisace fyzikálními prostředky	
a) spálení, b) suché teplo — horkovzdušná sterilisace, c) sterilisace vlhkým teplem, d) jak se pracuje s autoklávem a parním desinfektorem, e) zkouška sterilizační účinnosti autoklávu, f) účinek záření	277
5. Desinfekce chemická	
a) všeobecné zásady, b) jednotlivé desinfekční látky	286
6. Desinfekce různých předmětů a látek	297
7. Desinfekce v praxi	303
8. Desinsekce	305
9. Deratisace	308
10. Organizace desinsekce v praxi	309

IX. Lékařská virologie (akad. Dionýz Blaškovič).

1. Všeobecně o virech	313
2. Čištění a vlastnosti virů	319
3. Biologické vlastnosti virů	330
4. Rozmnožování virů	335
5. Viry jako původci nález. Odběr a zasilání virového materiálu	345
6. Imunologie a serologie virových infekcí	351
7. Bakteriofag	363
8. Rickettsie	367

X. Boj proti hromadným nálezům základy obecné epidemiologie (doc. Dr. Karel Raška).

1. Základní pojmy a úkoly	379
2. Metodika epidemiologické práce	381
3. Stručný výklad o infekci a imunitě	382
4. Základní činitele epidemického procesu	
a) zdroj nákazy, b) cesta (přenos) nákazy, c) vnímavý člověk (brána vstupu nákazy)	385
5. Vliv společenského činitele i vnějšího prostředí na průběh epidemického procesu	390
6. Průběh epidemického procesu v kolektivu	395
7. Boj s nálezami v praxi	
a) obecný úvod, b) epidemiologická vyšetření, c) zabezpečení nemocných a podezřelých, d) opatření zamezující šíření nákazy, e) epidemická statistika	398

XI. Soustava mikroorganismů, organisace mikrobiologického vyšetřování.

1. Jak můžeme mikroorganismy třídit	409
2. Postavení lékařsky důležitých mikroorganismů v soustavě mikrobů	413
3. Jak soustavy mikroorganismů používáme	420
Seznam fotografických příloh	423
Fotografické přílohy	425
Jmenný rejstřík	487
Věcný rejstřík	490
Seznam obrázků v textu	498
Obsah	501